

ІНСТИТУТ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК ПРІОРИТЕТ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ

Історична пам'ять – своєрідна сфокусована свідомість, яка відображає значущість і актуальність інформації про минуле в тісному взаємозв'язку з теперішнім і майбутнім. Історична пам'ять «генетично» запрограмована на оцінку. Для неї властиве не тільки пригадування і відтворення, але й своєрідна реакція сприйняття/несприйняття, схвалення/осуду. Тому репрезентація та інтерпретація історичних фактів мають бути максимально виваженими. Утім соціально-політичні реалії відкривають необмежені можливості для маніпулювання суспільною свідомістю не на користь нації, національної ідентичності, а на задля інтересів еліти.

Властива всьому світу тенденція не оминула й нашу державу. Втрата історичної пам'яті або її деформація змістили суспільні орієнтири та породили соціальний песимізм. Але якщо у світі пріоритети толерантності розставлені, то в Україні питання історичної пам'яті не знайшло необхідного консенсусу. Причинами цього є як складне геополітичне розташування України, так і неоднозначні сторінки нашої історії, в ході якої формування історичної пам'яті проходилося непослідовно і спорадично. Негативного впливу на означений процес справили економічна нестабільність, у сукупності з політизацією питання історичної спадщини та відсутністю стратегії розвитку гуманітарної сфери. Адже, саме остання є середовищем існування історичної пам'яті.

У державах головними представниками і «творцями» історичної пам'яті є інститути історичної пам'яті. Ми розглянемо дані інституції в Україні і Польщі.

Український Інститут національної пам'яті: 1) науково-дослідна бюджетна установа при Кабінеті Міністрів України; 2) центральне відділення – м. Київ; 3) основними завданнями Інституту є: посилення уваги до історії України, забезпечення всебічного вивчення етапів боротьби за відновлення державності України у ХХ ст. та здійснення заходів з увічнення пам'яті учасників національно-визвольної боротьби, жертв голодоморів та політичних репресій; 4) ціль: моніторинг підручників, проведення конференцій, популяризація України.

Інститут національної пам'яті в Польщі або Комісія з розслідування злочинів проти польського народу: 1) науково-дослідний інститут з функціями слідства і обвинувачення) центральне управління у Варшаві, а також 11 регіональних управлінь у найбільших містах Польщі; 2) організаційно польський інститут має чотири підрозділи: Бюро публічної освіти (наукова і просвітницька діяльність), Бюро з надання доступу і архівації документів, Комісія з розслідування злочинів проти польського народу, Люстраційне бюро; 3) основні завдання: зберегти пам'ять про втрати, які понесли польського народу в результаті Другої світової війни і післявоєнного періоду, патріотичних традицій боротьби проти окупантів, нацизму і комунізму, громадян зусиль по боротьбі за незалежну польську державу, на захист свободи і людської гідності; 4) ціль: виконати обов'язок переслідування в судовому порядку злочини проти миру, людяності і військові злочини; виплата компенсації збитків, які понесли репресовані і постраждали люди в ті часи, коли права людини були порушені державою.

Науковий керівник: Ягодзінський С.М., к. філос. наук, доцент